

ZAKAJ IN KAKO KROTITI NEOLIBERALIZEM

I. Dva tipa kapitalizma - značilnosti

	Tip kapitalizma	
	A-neoliberalni	B – socialni
1. Temeljne vrednote	osebno bogatenje	učinkovitost, solidarnost
2. Gospodarstvo a) sistemsko upravljanje gospodarstva b) upravljanje podjetij – nosilci	omejeno kapital	aktivno kapital, delo, država
3. Država a) prednostno varovanje interesov b) pravna država c) javni sektor d) obdavčitev bogatih	kapitala močna šibak nizka	javnosti močna močan visoka
4. Ključni dejavniki uspešnosti – zahtevnost zagotavljanja a) zadostno tržno povpraševanje b) upravljanje države c) omejevanje korupcije	dolgoročno neizvedljivo manj zahtevno zahtevno	zahtevno zelo zahtevno zelo zahtevno
5. Vrednotenje sistema a) prednosti b) slabosti	privlačnost (vrhnji sloji, desna politika,...) sistemska defektnost, asocialnost	ekonom. učinkovitost, socialnost zahtevno upravljanje

Opomba. Oba tipa kapitalizma se pojavljata le v kombinaciji: v ZDA prevladuje tip A, v Skandinaviji tip B. Tudi v Nemčiji prevladuje tip B, ta država pa obrobni državam v EU zaradi svojih interesov vsiljuje tip A. V Sloveniji za sedaj še prevladuje tip B, vendar ob izjemno slabem upravljanju države. (Več pojasnil je na naslednji strani)

II. Upravljanje – ključno orodje zagotavljanja uspešnosti družbe

<p>1. Organizacija – organi upravljanja a) Nadzor (parlament): imenovanje vodstva, potrjevanje ključnih sistemskih in razvojnih usmeritev države b) Vodstvo (vlada): predlogi odločitev za nadzor in skrb za njihovo učinkovito uresničevanje</p> <p>2. Dejavniki učinkovitosti upravljanja a) Opremljeni temeljni razvojni cilji (države) in način njihovega uresničevanja b) Učinkovit, od vodstva neodvisen nadzor c) Etično ravnanje in usposobljenost (menedžerska znanja!!) organov upravljanja</p> <p>3. Kaj nam v Sloveniji izrazito otežuje upravljanje države a) Defektni politični sistem - Pojavne oblike: partitokracija strank, vlada (vodstvo) obvladuje parlament in ne nasprotno; pogoste menjave vlad; vprašljive kompetence ključnih nosilcev upravljanja; zbirokratizirana državna uprava; delujemo brez razvojne strategije; korupcija. - Vzroki: volilni sistem, postopek imenovanja predsednika vlade, neuporaba kriterijev kandidiranja za ključne upravljaljske funkcije, ... b) Obremenjenost s političnimi nasprotji iz preteklosti</p>

POJASNILA – KOMENTARJI

- O Obdavčitvi bogatih.** Pred letom 1990 so bile najvišje davčne stopnje v ZDA okoli 80%, sedaj so okoli 30%. dejanske obdavčitve so še nižje, saj si je kapital za zmanjšanje davkov omislil tudi davčne oaze, ki se jih v svetu obravnava izjemno prizanesljivo (Luxemburg-Junckers)
- Tržno povpraševanje.** Izjemno vlogo pri njegovem zagotavljanju ima kredit, za njegovo vračilo pa neredko poskrbi država. Primer: v letih 2005/08 so tuje banke s posredovanjem domačih v Slovenijo naložile preko 20 milijard privatnih kreditov. Ker jih njihovi dolžniki ne zmorejo v celoti vračati, je vračilo prevzela država (operacija »sanacija bank«). Ta se je zato drago zadolžila in tudi zaradi visokih obresti ima sedaj resne proračunske težave. Tuji kapital to njeno stisko (posredno preko EU) zlorablja in nas posiljuje z varčevanjem (siromašenje socialne države) in razprodajo državnega premoženja. S tako politiko ta čas Nemčija posiljuje EU, čeprav je za potrebe oživljanja gospodarstva dokazljivo neučinkovita.
V ZDA spodbujajo tržno povpraševanje drugače: centralna banka tam državo na veliko zalaga z na novo tiskanim denarjem in ta ga pridno troši, bogata in cenena ponudba denarja pa tudi močno spodbuja rast delnic, kar posredno v enem delu tudi prispeva k večjemu tržnemu povpraševanju. Gospodarsko rast ta pristop zgledno pospešuje, sočasno pa močno povečuje zadolženost države. (Leta 2008 je federalni dolg znašal 68% BDP, lani pa 108%). Ko gre za porabo države, torej ameriški kapitalizem ta čas sodi v tip B, po obdavčitvi bogatih pa v tip A. Dolgoročno ta kombinacija ni vzdržna in zato ne bomo presenečeni, če bo v naslednjih letih v svetu ponovno izbrala finančna kriza s težjimi posledicami, kot smo jih občutili po krizi leta 2008.
Sklep: to kako ZDA in EU po letu 2008 rešujejo problem nezadostnega povpraševanja, nedvomno dokazuje, da kapitalizem tipa A temu problemu ni dorasel. **Rešitev je v večji in razumni porabi države, ki se jo financira s progresivnim obdavčevanjem bogatih.**
- Štirje razlogi za obilno podporo, ki jo ima neoliberalizem**
 - Podjetniki-menedžerji so mu naklonjeni zaradi nižanja davkov, nižanja cen dela, omejevanja moči sindikatov in bogatega nagrajevanja njihovega dela.
 - Desni politiki je neoliberalizem blizu, saj ta podpira avtoritarno vodenje države, kar spada tudi med njene prednostne usmeritve. Leva politika mu sicer verbalno nasprotuje, a zanj ne zna ponuditi uporabne alternative.
 - Bogatin in večini z visokimi dohodki zaradi nizkih davkov neoliberalizem močno ustreza.
 - Zaradi svoje ekonomske moči postaja veliki kapital tudi politično vse močnejši - seveda predvsem na račun parlamentarne demokracije -, to pa redči vrste njegovih nasprotnikov. (Eden preizkušenih načinov ubijanja demokracije: sicer izvoljene poslance bogato plačati in delovali bodo nad vse ubogljivo. Primer: EU parlament)
- Štirje razlogi za nesprejemljivost kapitalizma tipa A:**
 - Zaradi nestabilnosti, ki jo generira, je ekonomsko neučinkovit. Vzrok nestabilnosti: kot sistem ne zagotavlja vzdržnega tržnega povpraševanja.
 - Ustvarja nesprejemljive socialne razlike.
 - Zaradi zadovoljevanja interesov kapitala brezobzirno pospešuje uničevanje naravnega okolja.
 - Spodbuja razkroj temeljnih etičnih vrednot.
Sinteza: Za sodobno družbo je neoliberalizem bolj nevaren od totalitarizmov 20. stoletja, saj ga je veliko težje krotiti.
- Upravljanje države – osrednja težava sodobne družbe.** Ekonomsko in socialno učinkovitost ter stabilnost lahko sodobni družbi zagotovi le država, ki se jo dobro in etično upravlja v interesu večine. Tako upravljanje je pogojeno s tem, da se vodenje dosledno nadzoruje ter da v organih upravljanja delujejo etično neoporečne in primerno usposobljene osebe. Te zahteve je z današnjo strankarsko zasnovano demokracijo težko zagotoviti, posledica pa je nezadovoljivo upravljanje večine držav (Manj problemov je predvsem v okoljih, kjer prevladuje protestantska etika). Politični sistemi so torej potrebni prenovi, v primeru Slovenije velja to prednostno za volilni sistem.